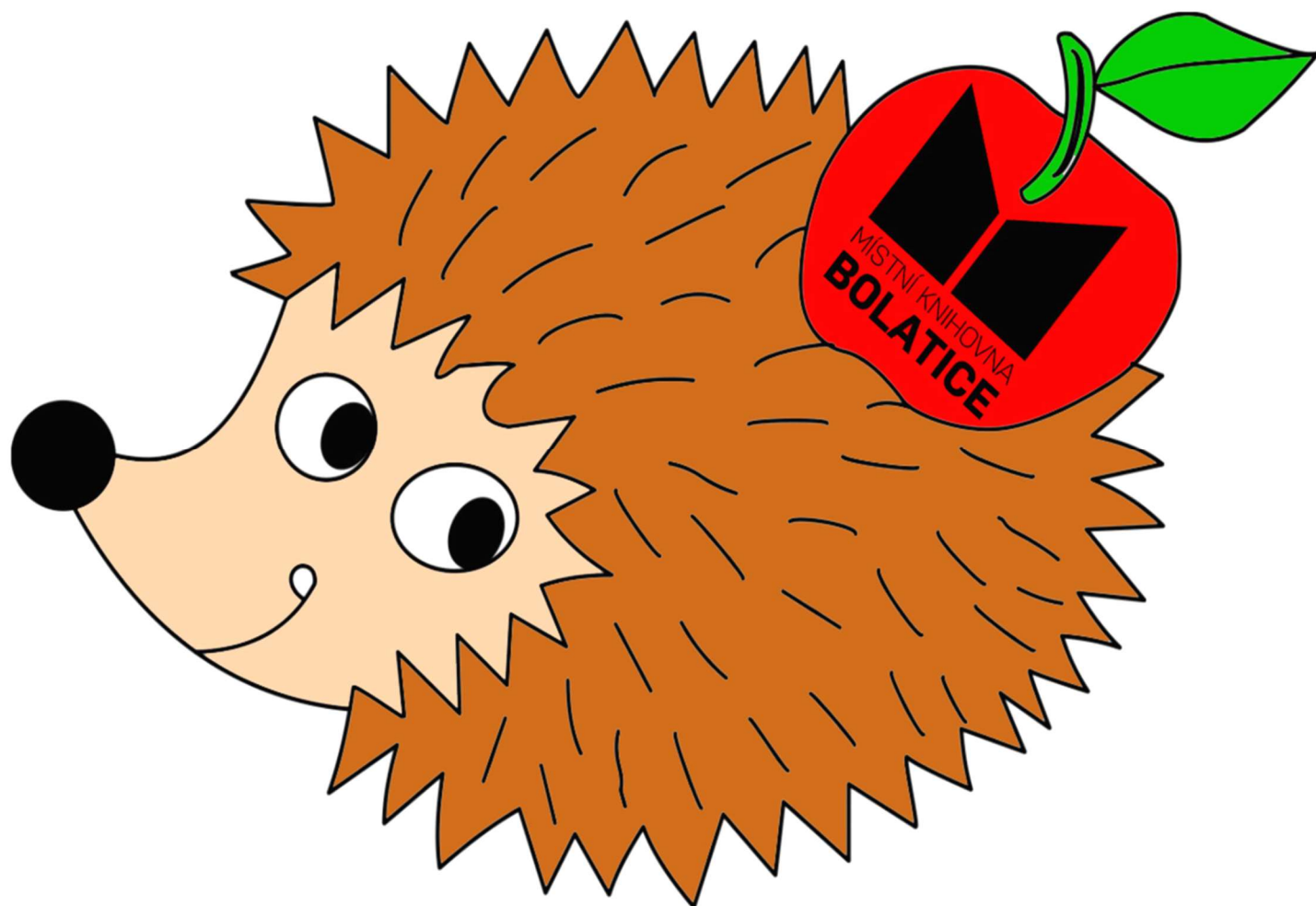

BAVNÍČEK

JEŽEČKA KNIŽNÍČKA

Opět zdravím všechny malé i velké zvědavce a knihomoly! ☺

Po dlouhé zimě a době nehezkého počasí je tady konečně léto! Taky jste se na něj těšili jako já? Myslím, že určitě ☺.

Protože byla dlouhá zima, bylo také mnoho času na čtení a já narazil na krásné knížky Karla Maye o skvělém dobrodružství Vinnetoua, apačského náčelníka a jeho přítele a pokrevního bratra Old Shatterhanda.

Knihy se mi moc líbily a chtěl jsem vědět více o původních obyvatelích Ameriky.

Proto se v tomto čísle Bavníčku můžeš těšit na mnoho zajímavostí o indiánech.

Čeká tě křížovka, sudoku, osmisměrka a bludiště. Také mnoho omalovánek, můžeš si navrhnout totem nebo poznávat indiánské značky a obrázkové písmo! ☺

Zazpíváme si spolu indiánskou písničku. A nakonec si můžeš vyrobit nádoby z konzervy na různé věci.

Tak jdeme na to, bledá tváři! ☺

Doufám, že se při čtení časopisu pobavíš a dozvíš se něco nového nebo zajímavého.

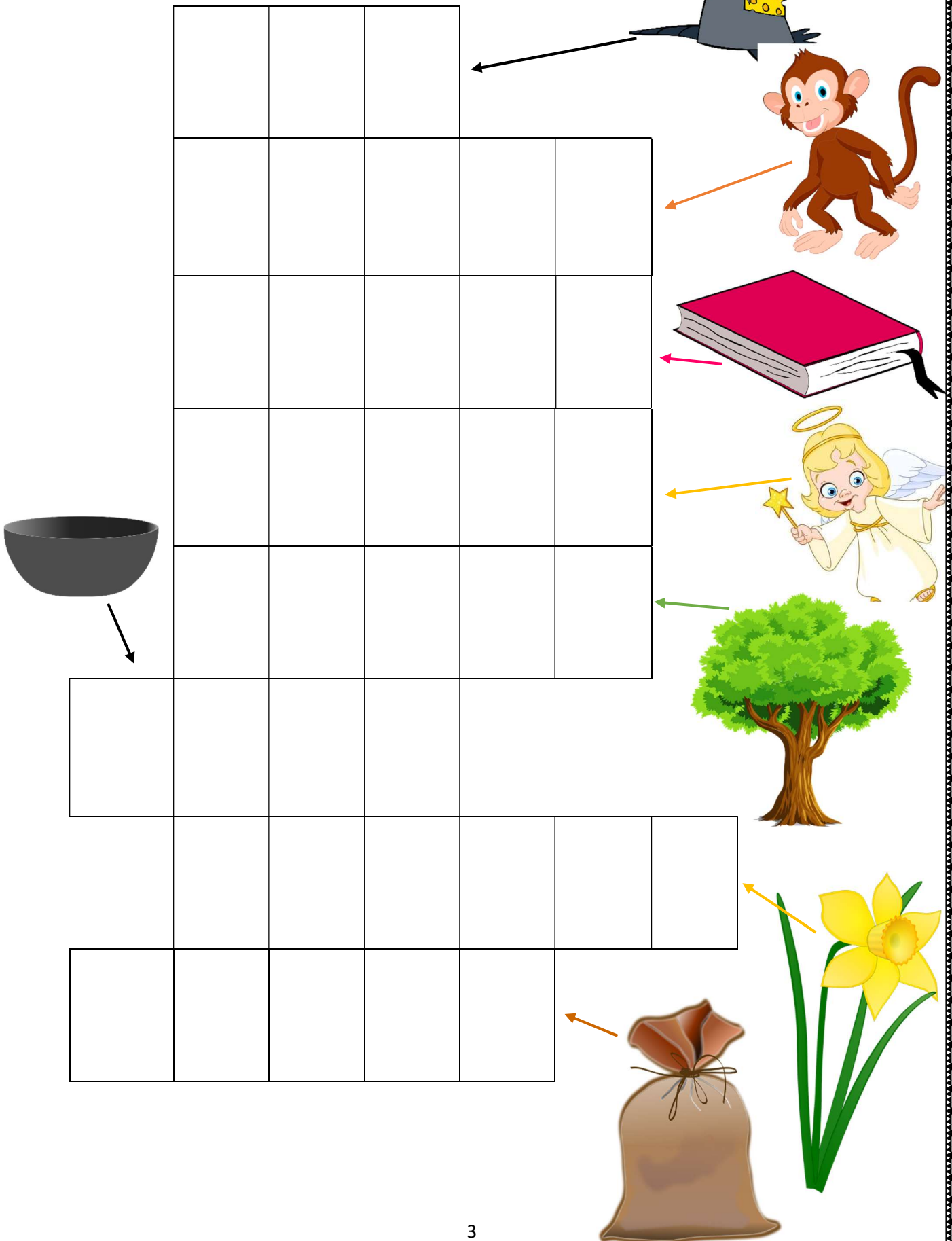
Radostné čtení

přeje

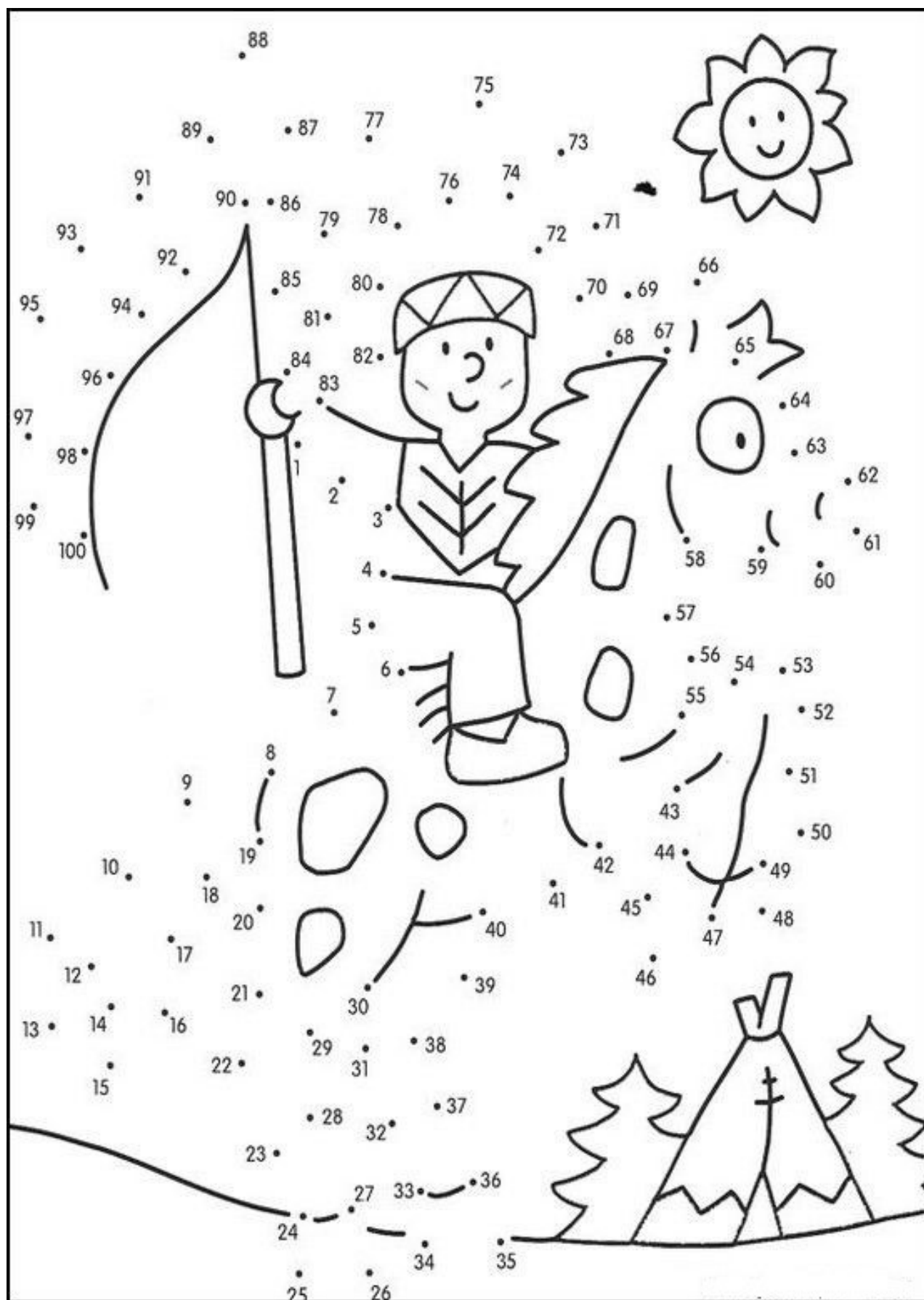
Váš

ježeček Knižníček

Křížovka

Spojovačka

Vyzkoušej si sudoku! 😊

2	6		5		1
		1			2
4				6	
	3				4
1			4		
3		4		2	6

					5
	3	5	1		
	6				4
	5	3	2		6
	4		5		
	2	6	4		1

Indiáni

(původní obyvatelé amerického kontinentu)

je označení pro předkolumbovské národy Severní, Střední a Jižní Ameriky a jejich potomky.

Nejstarší Američané

Prvními lidmi, kteří osídlili chladné oblasti Ameriky v době ledové, byly malé tlupy kočovných lovců z Asie. Sledovali jen lovnou zvěř, která byla jejich potravou. Tak se dostali tam, kde je dnes Aljaška. Po další tisíciletí stále více lovců pronikalo dále na jih.

Kolem roku 1000 n. l. pronikli na pobřeží Ameriky Vikingové, žijící v severských osadách v Grónsku. Usadili se, ale pak se vrátili zpět do Grónska.

Proč Indiáni?

V roce 1492 přistál Kryštof Kolumbus na Bahamách a prohlásil ostrovy za majetek svého pána – španělského krále. Protože se však mylně domníval, že objevil novou cestu do Indie, pojmenoval domorodé obyvatele indiáni. Označení indián se v Evropě ujalo a od té doby se používá, přestože indiánské kmeny mají svá vlastní jména.

Američtí indiáni se dělí do mnoha různých kmenů a skupin

Původní obyvatele Severní Ameriky lze přibližně rozdělit na dvě velké skupiny, na tzv. prérijní a lesní indiány.

PRÉRIJNÍ INDIÁNI

Pod pojmem indiáni si u nás většinou představíme právě prérijní kmeny, obyvatele Velkých plání, kteří stavěli týpí, žili kočovným životem, jezdili na koních a lovili bizony. Asi vůbec nejznámější z nich je kmen Siouxů - sami se ovšem nazývají Lakotové nebo Dakotové. Z dalších kmenů můžeme jmenovat kmen Pónyů, Arapahů, Čejenů, Černonožců, Asiniboinů, Kríů, Vraních indiánů či Kiowů... Veškerý život prérijních indiánů byl závislý na bizonech. Ti jim poskytovali maso, kůži na stany a oblečení i suroviny pro další životní potřeby. Prérijní indiáni proto chovali bizony ve veliké úctě a nikdy nezabíjeli víc zvířat, než potřebovali. Příchod Evropanů všechno změnil - vyhubili bizony a odsoudili tak prérijní indiány k hladovění a živoření v rezervacích, kam byli zatlačeni.

LESNÍ INDIÁNI

Tito indiáni obývali a dosud obývají lesnaté oblasti Spojených států a Kanady. Jejich typickými představiteli jsou Irokézové. Typickým příbytkem lesních indiánů není týpí, ale tzv. dlouhý dům, který společně obývalo několik rodin a který se mohl dále přistavovat a prodlužovat. Vládne u nich matriarchát, to znamená, že o všech důležitých věcech kmenového či rodinného života rozhodují ženy.

TANCE A OBŘADY

Indiáni věří, že příroda, Matka země, jim byla zapůjčena Stvořitelem, aby na ní žili, a chovají ji proto ve velké úctě. Také všechny věci nutné k životu jsou jeho dary, za něž je nutné poděkovat. Mají proto mnoho obřadů a rituálů, jimiž své díky vyjadřují.

Prostředníkem mezi lidmi a Stvořitelem byl medicinman, který měl schopnost ovládat i nadpřirozené síly, většinou vedl obřady a byl jakýmsi knězem a léčitelem zároveň.

Nejčastějším výrazovým prostředkem indiánů byl a dodnes je tanec. Siouxové, jejichž život byl úzce spjat s bizony, tančili tzv. Bizoní tanec, který jim měl zajistit úspěšný lov. Pouštní kmeny, jako jsou např. Apači, Hopiové či Navahové, tančili Dešťový tanec. Ten měl přivolat déšť a zajistit jim úrodu kukuřice a dalších plodin, které pěstovali a dosud pěstují. Dalším, u prérijních kmenů asi nejposvátnějším obřadem, byl Tanec slunce, v jehož průběhu vstupovali mladíci do dospělosti a stávali se z nich bojovníci.

Irokézové, kteří nekočují, ale žijí usedle v dlouhých domech, děkují Stvořiteli za plodiny, které pěstují. Tyto slavnosti probíhají v různých ročních obdobích, nejčastěji však v období jejich sklizně. A tak můžeme mezi lesními indiány zažít Slavnost kukuřice, Slavnost fazolí či Slavnost jahod.

Kánoe

- Kánoe je malá podlouhlá loď umožňující zpravidla jízdu jedné až tří osob a určená je zejména k jízdě po řekách.
- Kánoe je výtvozem původních obyvatel Severní Ameriky.
- Kostru kánoe vyráběli severoameričtí indiáni z cedrového dřeva a k jejímu krytí užívali březovou kůru. Výrobou se zabýval celý kmen. Stavba lodě byla záležitostí mužů, sešití jednotlivých částí kůry byla práce žen. Kánoe sloužily převážně k lovu zvěře a ryb, ale bylo jich také používáno jako plavidel válečných.
- Kdy pronikla kánoe do Evropy, není přesně zjištěno. První zmínky o ní jsou z Anglie z devatenáctého století. Zde byla kánoe využívána na krátké výlety a vyjížďky.

Totem

- Snad nejznámějšími řezbářskými díly indiánů jsou totemové sloupy.
- Vyráběli je z nejrůznějších důvodů. Některé měly význam rodinného erbu, totem rodiny třeba vyprávěl příběhy o konkrétních zvířatech nebo duších, které se předávaly z generace na generaci. Jiné indiáni vztyčovali jako památku na významné události nebo jako pomníky mrtvým. Další stály jako pilíře v čele domu a v jejich spodní části byl vysekán otvor, kterým se vcházelo dovnitř.

Týpí (teepee)

- Pro kočovné lovecké kmeny bylo týpí vysoce praktickým obydlím, chladným v létě a teplým v zimě. Í
- Konstrukci z tyčí stavěných do kruhu, potaženou bizoními kůžemi, postavily dvě ženy za hodinu. Do vzniklého prostoru, asi pět metrů v průměru, se pohodlně vešla rodina s místy na spaní i majetkem.
- Tato obydlí byla většinou zdobena tradičními malovanými motivy.

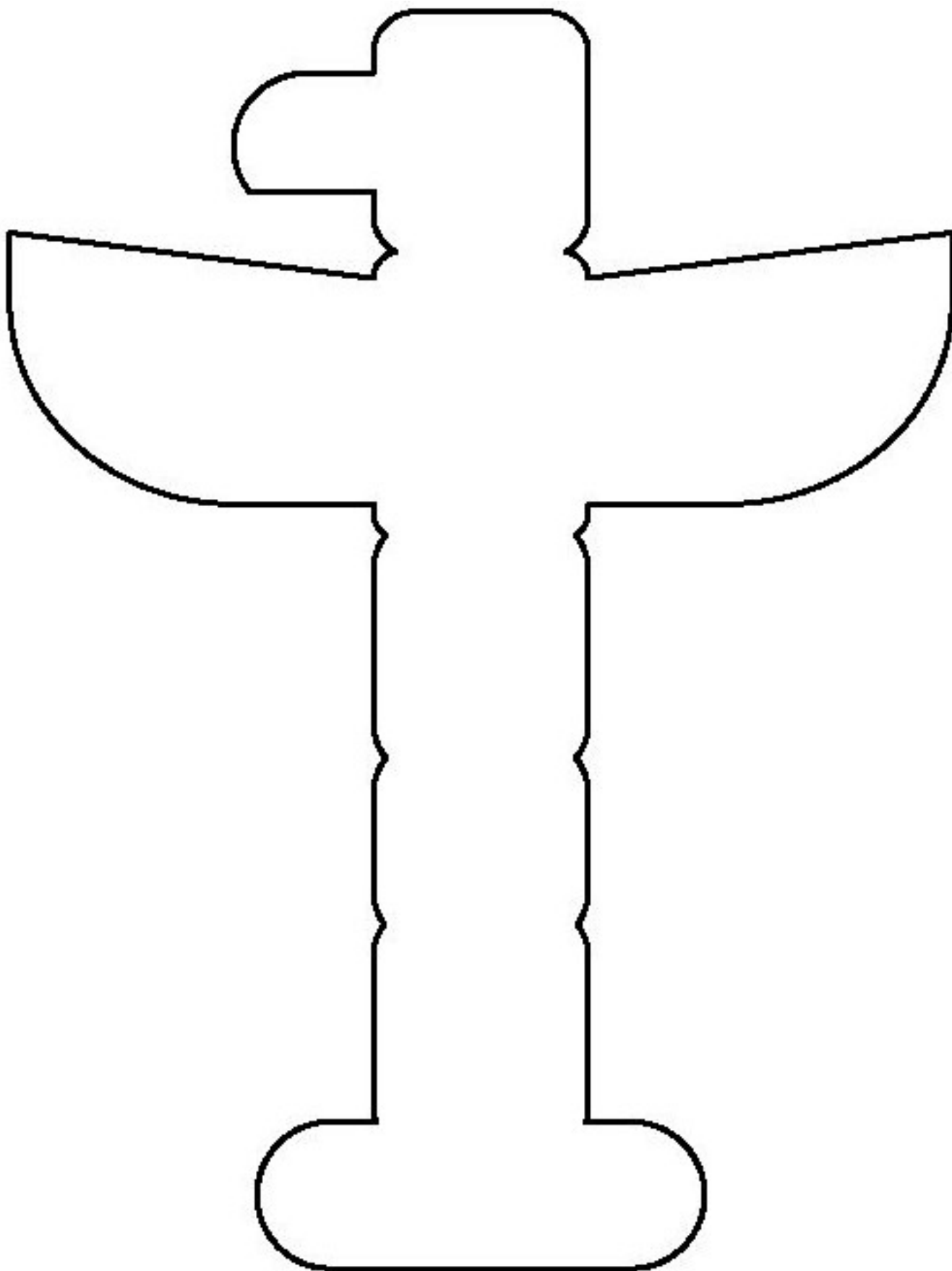

Dýmka míru

- Za starých bizoních dob byla pro indiány plání dýmka posvátná. Kouření dýmky bylo důležitou společenskou, náboženskou a politickou událostí a do určité míry je tomu tak dodnes.
- Kouření „na něco“ mělo pro indiány stejnou váhu, jako pro Evropany podpis smlouvy za přítomnosti notáře. Prostřednictvím dýmky byly uzavírány smlouvy a mírové dohody (odtud „dýmka míru“), byla ujednávána spojení, dýmku byly oddávány mladé páry, stvrzovány sliby nebo udělována nová jména.
- Kouření dýmky dávalo všem aktům posvátný a závazný ráz. **Dohody posvěcené dýmku nemohly být porušeny, protože byly posvěceny Velkým duchem.** Kdo by porušil slib stvrzený dýmku, přivolal by na sebe pohromu od vyšších sil, nemoc či dokonce v některých případech smrt.
- Obřadní kouření dýmky hrálo hlavní roli při otevírání medicinmanových vaků a při většině náboženských obřadů, jako například při obřadu potní chýše, hledání vize nebo Tance slunce.

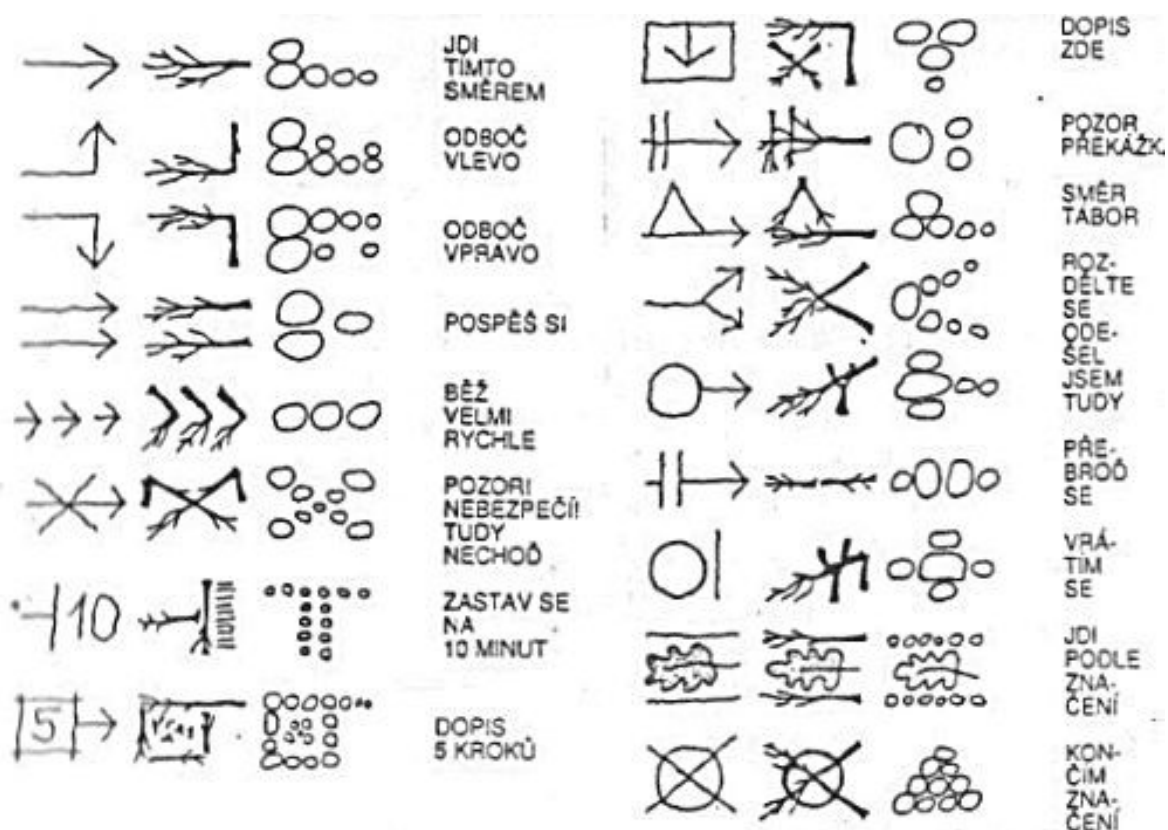
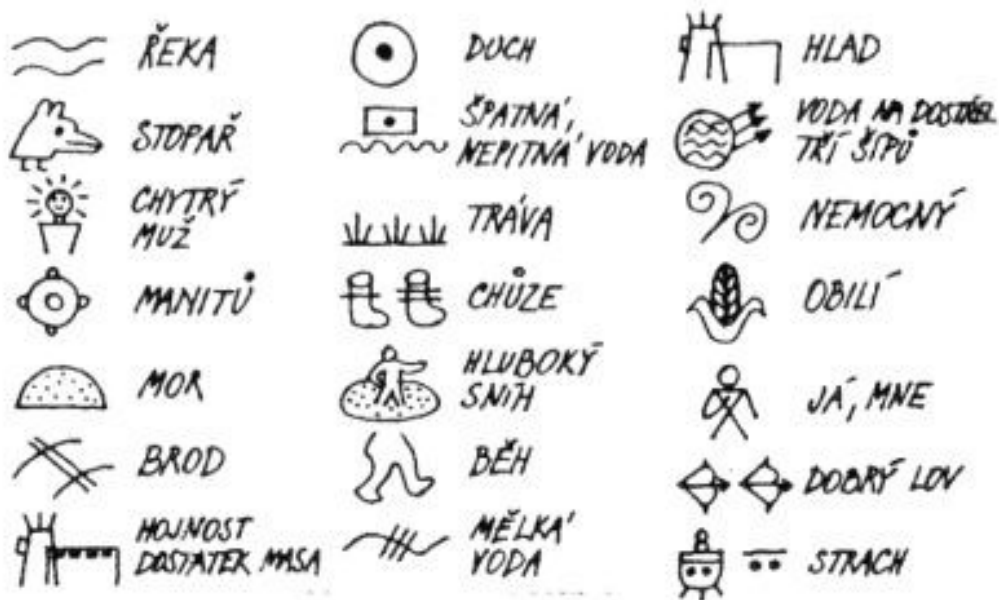

Vyzdob si svůj vlastní totem 😊

Indiánské značky a obrázkové písmo

Značky se vyrývaly do země, písku či do skály, větvičky a kamení se skládalo do různých obrazců. Pomocí nich si indiáni předávali různé informace.

Matematické úkoly 😊

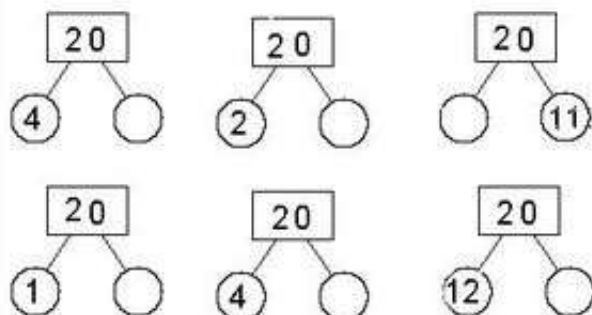
Sčítej a odčítej

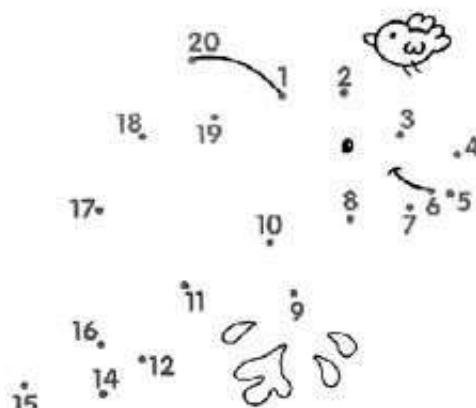
	-	3	=	4	+	5	=	
		+		+				
				2	+	6	=	
		=		=				
	-	2	=	5	6	-	1	=
-		+		-	+			+
3				2		-	1	=
=		=		=	=			=
		8			10			

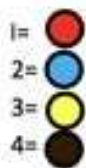
Poznáš, které číslo chybí?

Spoj čísla

Vybarvi obrázek 😊

Hádanky

1.

Každé ráno vesele, tahá spáče z postele. Za tu službu, nevděčníci, hned ho klepnou po palici. Co je to?

2.

Ze střechy se na svět dívá, nezamává, nezakývá. Roste shora dolů k zemi, nehýbá se a je němý. Sotva slunce zazáří, už má slzy na tváři.

3.

Posečená znovu roste a tak pořád, třeba po sté. Stoupneš na ni, přece vstává. Má ji ráda kráva. A též srnka, zajíci, koza, kůň a králíci.

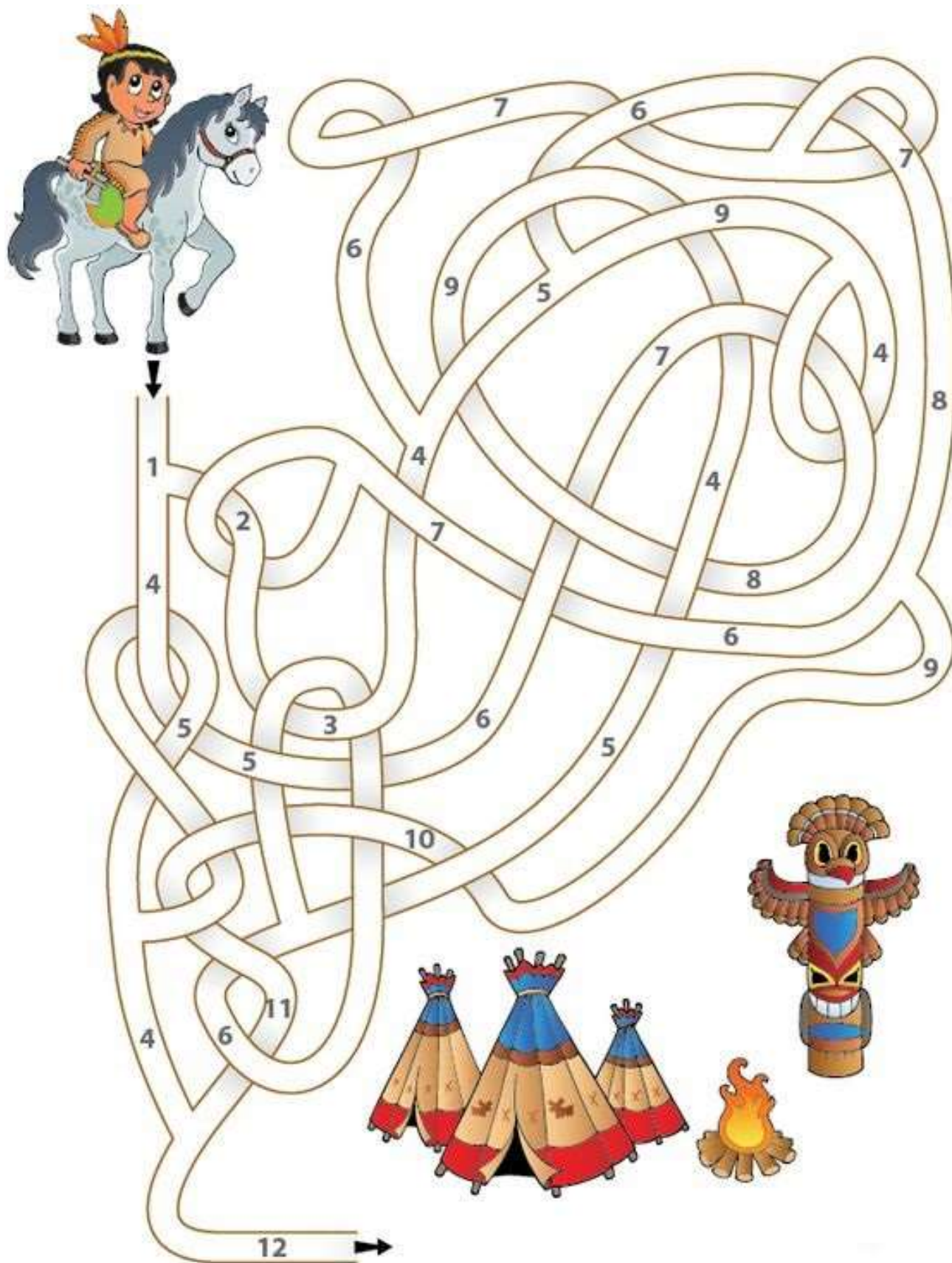
4.

Znáte tlustou holčičku? Nosí žlutou sukničku. Když jsme ji svlékali, všichni jsme plakali.

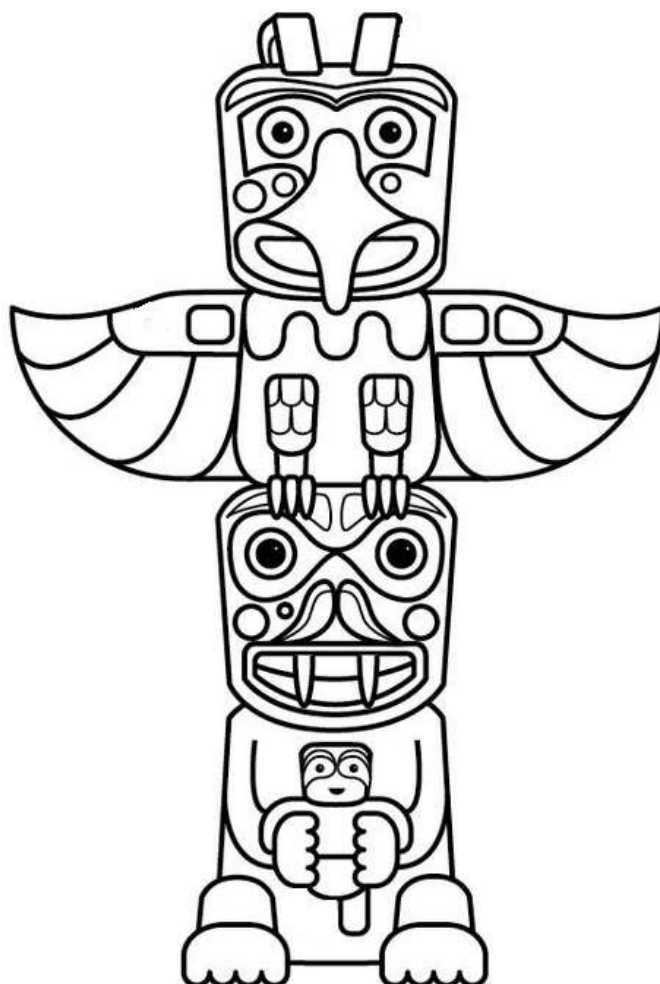
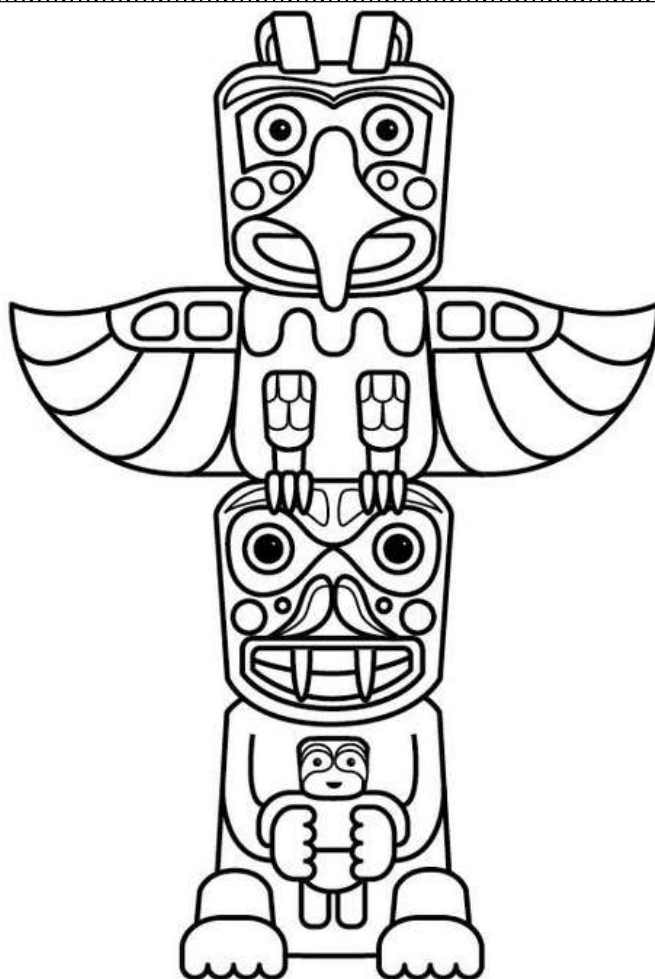
Vybarvi
obrázky 😊

Pomůžeš najít malému indiánovi cestu do osady? 😊

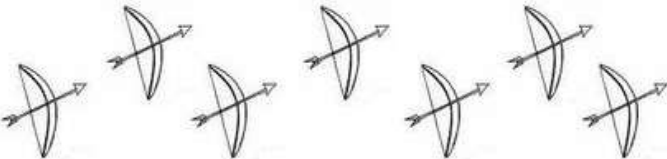
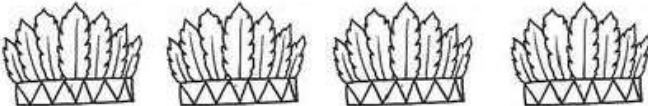
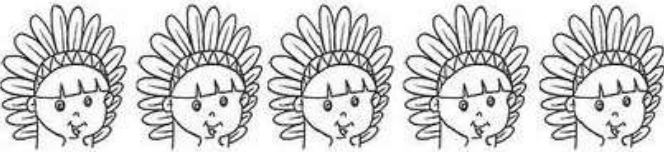
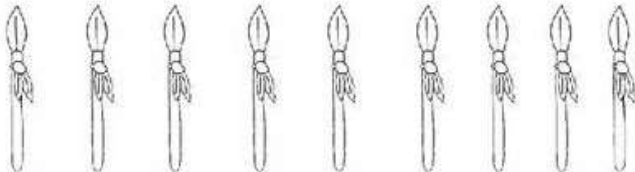
Najdi 5 rozdílů.

Přiřaď k obrázkům
jejich stíny.

Napiš počet 😊

Zajímavosti o indiánech!

Oblečení

Většina oblečení se vyráběla z kůže, obzvláště z **jelenice**. Muži, kteří byli od dětství učení nedbat deště a chladu, nosili v létě pouze bederní roušku, mokašiny a jelenicové legíny. Ženy nosily sukni ke kolenům přes legíny, které sahaly od chodidel k sukni. V zimě jak muži, tak ženy nosili kožešinový kabátec. Kontakt s Evropany přinesl tkanou látku, která občas nahrazovala kůži, a nové oděvy jako kalhoty či bundy.

Jak se hraje lakros?

I když hru, kterou Francouzi nazvali lakros, znalo mnoho severoamerických národů, nikde se nehrála s takovým nadšením, jako na jihovýchodě. Jednotlivé týmy čítaly sto hráčů, často i více. Na chytání a házení míčku vyrobeného ze dřeva či vycpané jelenice, kterým se nažil zasáhnout protivníkovu branku, používal každý hráč dvě vplétané pálky.

Hudební nástroje

Obřady i hry byly doprovázeny hudbou bubínků a chřestidel. Vodní buben byl dutý kmen potažený jelenicí, kvůli rezonanci naplněný vodou. Chřestítka se vyráběla z vysušených želvích krunýřů, dobytčích rohů či tykví.

Lov z koňského sedla

Než získali koně, lovili indiáni bizony tak, že jich stovky naráz nahnali nad propast, nebo že se lovec oblečený ve vlčí kůži připlížil k osamělému zvířeti na dostřel šípu. Později se jezdci na koních pomalu přibližovali ke stádu, dokud se zvířata nedala na útěk, rychle jim najeli k boku a stříleli z bezprostřední blízkosti.

Bitva u Little Bighornu

Zlatokopectá invaze do pohoří Black Hills v Jižní Dakotě, smlouvou příslibeného Dakotům, vyústila r. 1876 ve válku. Americká jednotka vyslaná proti Dakotům a Čejenům si nebyla vědoma jejich převahy, a tak když generál Custer dal neuvážený rozkaz k útoku, zaplatil to on i jeho 215 mužů životem.

Šaman, medicinman

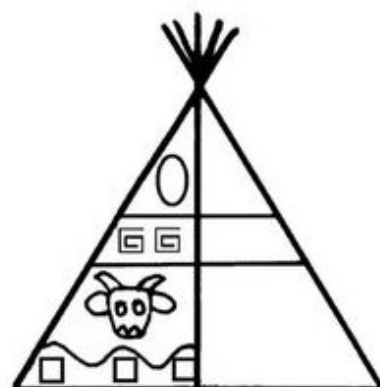
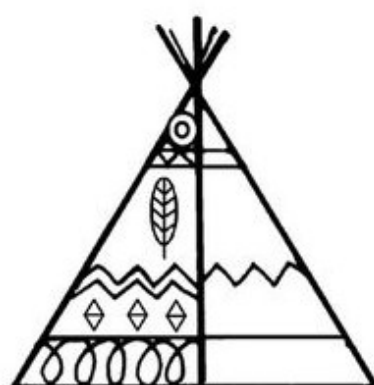
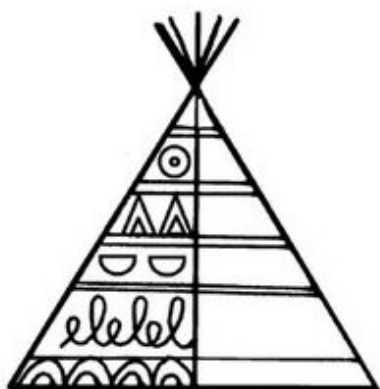
Osoba praktikující šamanismus se nazývá šaman. Ve své komunitě mívá významnou pozici prostředníka mezi lidmi a světem duchů.

Šaman je osoba schopná dosáhnout změněného stavu vědomí, v němž má různé vize. Toho lze dosáhnout různými metodami, meditací nebo požitím halucinogenních látek obsažených v rostlinách či houbách. Šamanům byla přisuzována schopnost léčit, vidět budoucnost, komunikovat s bohy nebo s duchy, schopnost vyhánět zlé duchy a tak vyléčit nemoc apod.

Manitou, manitu

Je původně zázračná síla, později označení boha u severoamerických indiánů.

Dokresli podle předlohy.

Osmisměrka

K	Í	N	R	D	E	B	D	S	K	S
Ý	N	A	N	É	T	N	A	O	O	U
M	Ě	Ř	Á	K	M	N	S	O	K	T
I	N	R	O	B	I	T	P	K	R	E
N	R	A	O	T	I	A	L	M	H	R
A	B	U	K	V	K	O	H	Í	E	É
R	L	A	A	A	Z	R	U	U	L	N
E	R	L	K	O	V	I	L	E	T	S
T	A	P	M	A	L	A	Ž	Í	Ž	S

Anténa, bedrník, boule, brnění, kakapo, kokrhel, kostival, lampa, měřák, minaret, mozol, sanitka, stelivo, stuha, suterén, Tibor, trakt, želé, žížala

1. Co je to týpí?

- a) kámen
- b) indiánské obydlí
- c) druh dřeva

2. Čím byla pro indiány dýmka??

- a) posvátnou
- b) drahou
- c) obyčejnou

3. Co je to kánoe?

- a) malá podlouhlá loď
- b) obydlí
- c) druh oblečení

4. Na jaké dvě velké skupiny lze rozdělit původní obyvatele Ameriky?

- a) domácí a cizí
- b) květinové a travnaté
- c) prérijní a lesní

5. Co je to „Bizoní tanec“?

- a) žádný takový tanec není
- b) tanec, který měl zajistit úspěšný lov
- c) ptačí tanec

PÍSNÍČKA

INDIÁNSKÁ RODINA

Indiánská maminka, má indiána tatínka, děti indiány,
zpívejte si s námi. Heja, heja, heja, hej, na pozoru ty se měj,
mají luk a šípy, indiánské týpí.

The musical score is written on three staves in C major, 4/4 time. The first staff contains the first line of the song. The second staff contains the second line, including a repeat sign for the chorus. The third staff contains the third line, ending with a double bar line. Chords are indicated above the notes: C, F, G7, G, C, C, F, C, G, G7, C.

2.

Indiánská babička, má indiána dědečka,
on je jako medvěd, chytrý jak děd Vševed.

Refrén:

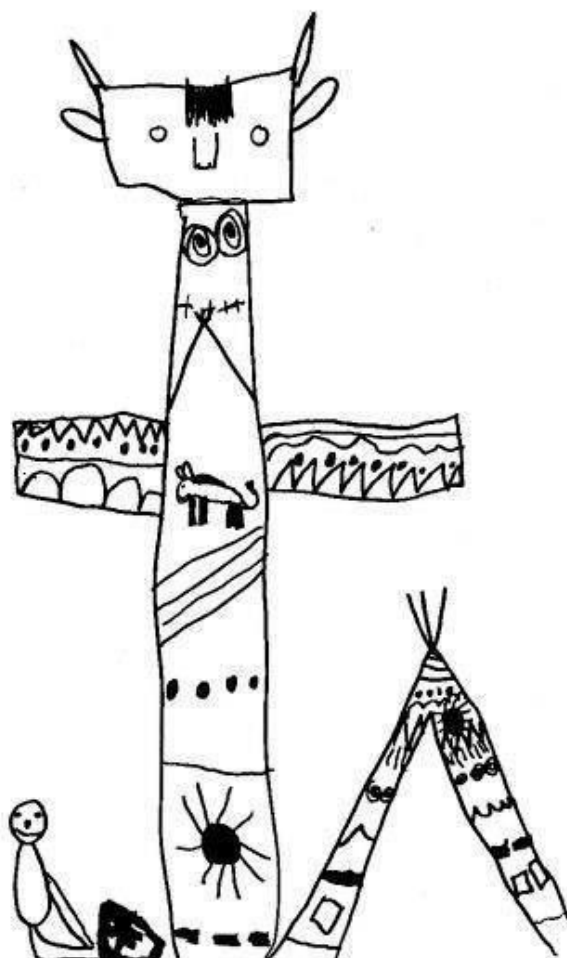
Heja, heja, heja, hej, na pozoru ty se měj,
mají luk a šípy, indiánské týpí.

3.

Indiánské děti ví, jak rychle jezdit na koních,
mají velké svaly, i když jsou tak malí.

Refrén:

Heja, heja, heja, hej, na pozoru ty se měj,
mají luk a šípy, indiánské týpí.

Návod na výrobu nádoby z konzervy 😊

Potřebuješ:

- Konzervu nebo skleničku, lepidlo, přírodní provázek, tyčky od nanuků nebo dřívka

1. Můžeš použít třeba konzervu a přírodní provázek, který budeš postupně omotávat kolem konzervy a průběžně lepit.

2. Můžeš ji použít jako květináč nebo jako stojan na tužky jako na obrázku 😊.

3. Nebo můžeš konzervu či skleničku postupně oblepit dřívky a různě ozdobit 😊.

Použité zdroje

Textová část:

Asikinack, Bill a Scarborough, Kate. *Objevování Severní Ameriky*. Bratislava: INA, 1996. ISBN 80-85680-80-7.

MURDOCH, David Hamilton. *Severoameričtí Indiáni*. Bratislava: Fortuna Print, 2002. ISBN 80-88980-66-6.

TAYLOR, Colin F. *Mýty a legendy Indiánů Severní Ameriky*. Praha: Volvox Globator, 1996. ISBN 80-85769-64-6.

Praktická část:

Pinterest - celosvětový katalog nápadů [online]. [cit. 2021-05-15]. Dostupné z:

<https://cz.pinterest.com/>

STAŘECKÁ, Erika. *Hádanky pro předškoláky: rozvoj dítěte 5-6 let*. Praha: Svojtka & Co., 2006. Centrum dětského vzdělávání (Svojtka & Co.). ISBN 8073523353.

VEJSADOVÁ, Jana. *Mozkohrátky: trénink paměti nejen pro děti*. Brno: BizBooks, 2019. ISBN 9788026508540.

Obrázková část

Pinterest - celosvětový katalog nápadů [online]. [cit. 2021-05-15]. Dostupné z:

<https://cz.pinterest.com/>

Pixabay [online]. [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <https://pixabay.com/>

Písnička:

Pinterest - celosvětový katalog nápadů [online]. [cit. 2021-05-15]. Dostupné z:

<https://cz.pinterest.com/pin/463800461609410567/>

Správné odpovědi

Str. 3: Křížovka: Mokašiny

Str. 13 hádanky: 1. budík, 2. rampouch, 3. tráva, 4. cibule

Str. 19: osmisměrka: dýmka míru

Str. 20 kvíz: 1) b, 2) a, 3) a, 4) c, 5) b

Připravily:

Obsahová úprava: Klára Korpasová, DiS.

Formátová úprava a osmisměrka: Mgr. Jana Štěpáníková